

במקום אחר¹⁵ כי יוסף נקרא על שם ב' בחינות אסף את חרפתי ועל שם יוסף לי. וכמו כן השבת הוא על שם שביתה ועל שם השבתה דכל סטרא אחרא אתעברית¹⁶. וכמו כן באות ברית יש הסרת הערלה והתגלות אור זרוע לצדיק. ולכן היה לו ב' שבטים. מנשה על שם כי נשני¹⁷. ואפרים על שם התוספות¹⁸ והם בחינת זכור ושומר. והנה רבקה אמרה (שם כ. מה) ושבח את אשר עשית לו ושלחתי ולקחתיך. וכשנולד יוסף בחינת הזכרון¹⁹. ממילא בשזה קם זה נופל. ונפל השבחה לעשו ולכן אמר שלחני כו':

ב"ה [תרמ"ט]

ויפגע במקום וילן כו' (בראשית כח. יא) אמרו חז"ל שתיקן תפלת ערבית. אברהם אבינו תיקן תפלת שחרית דכתיב (שם יט. כז) וישכם כו' אשר עמד אין עמידה אלא תפלה. יצחק תיקן תפלת מנחה כו'. הענין הוא שצריכין אלה הג' תקונים בכל יום שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית והאדם צריך לקבל התחדשות היורד בכל יום ולהיות נמשך אחר זה התחדשות ולהחזירו בכל לילה. וזה ענין הג' תפלות והם בחינת נשמה ורוח ונפש. כי בשחרית צריכין להתקשר בראשית הכח הבא מלמעלה והיא מעלת הנשמה דכתיב (שם ב. ז) ויפח באפיו כו' ויהי לנפש חיה. אם כן תחלת הכח שהוא בדביקות עליון זה בחינת הנשמה. לכן נקראת עמידה שהוא תכלית העליות שאין למעלה ממנו. כי האדם הוא נקרא מהלך ממדריגה למדריגה וכשבא לשורש העליון נקרא עמידה. וזהו שכתוב (שם יט. כז) וישכם אל המקום אשר עמד שם את פני ה'. כי הנה הנשמה עולה

למרחק משנולד יוסף נטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב (רש"י בראשית ל. כה ד"ה 'כאשר ילדה').
 15 תרמיד ד"ה 'בפסוק כאשר'.
 16 זוהר ח"ב קלה ע"ב.
 17 עיין בראשית מא. גא-ב.
 18 עיין תצוה תרל"ז ד"ה 'כאשר': תר"מ ד"ה 'בחשן': ר"ה תר"ס ד"ה 'תקיעות'.
 19 ברכות כו ע"ב: כר"ד סח. ט: תנחומא מקץ. ט: שוה"ט

בכל לילה ונשמת הצדיק עומדת את פני ה' כמו שכתוב בזוהר הקדוש בפסוק (מלכו"א י. א) אשר עמדתי לפניו ע"ש. וכשהשכיב אברהם אבינו ע"ה נתדבק באותו מקום אשר עמד את פני ה' כנ"ל. ומעין זה השאיר לכל בני ישראל מי שמשותק להתדבק בשורשו. מסייע לו זכות האבות שתקני אלה השלשה זמנים. ובשחרית התפלה להתדבק בנשמה עליונה כנ"ל. ואחר כך להיות עובד כל היום בקדושה הנשארת בו. והיא תפלת מנחה בחינת רוח. רמז לדבר (ישעיה מב. ה) ורוח להולכים בה שהוא עיקר בחינת האדם בעולם הזה. וזהו שכתוב (בראשית כד. סג) ויצא יצחק לשוח כמו שכתוב (בראשית ג. ז) לנפש חיה לרוח ממללא. ותפלת ערבית היא בחינת הנפש שהיא הארה המתקשרת בגוף לעולם. לכן נקראה תפלת ערבית שמתערב בגוף האדם. ואפ"ל בשכבו נשאר בחינת הנפש. וכמו כן בקבר הנפש שורה על הגוף. והוא נפשא דשלטא בלילה כמו שכתוב בזוהר הקדוש על פסוק (ישעיה כג. ט) נפשי אויטיך בלילה. ויעקב שנכנס בעובי הקורה הוצרך לתקן מדריגת התחתונה ולכן תפלת ערבית זמנה כל הלילה² שהיא נמצא לעולם מקושר בגוף. ותפלות הראשונים יש להם זמנים מיוחדים כי נשמה ורוח הם עולין ויורדים. ולפעמים מתגלים הארוותיהם ולפעמים מתעלמים. והארת הנפש לעולם נמצא באדם:

בפסוק (בראשית כח. יג) סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כו' עולים כו' ובגמרא³ עולין ומסתכלין בדיוקנו ויורדין ומסתכלין כו'. נראה שהוא רמז לציור האדם אשר הוא נברא בצלם אלקים. וכתיב (דברים ל. יג) מי יעלה לנו השמימה? שעל יד

(תהלים). נה.
 2 זוהר ח"ג. סח ע"א-ע"ב.
 3 אונקלוס בראשית ג. ז.
 4 זוהר ח"א. פג ע"א-ע"ב.
 5 עיין ברכות כו ע"ב.
 6 חולין צא ע"ב.
 7 ימי העליה ליגור השמימה. רש"י אתחן מליה (תק"ד כב. סה ע"ב. ע. קלא ע"א.

ונראה דהרמז שלא פסק אבינו יעקב ולא הוסח דעתו מיציאתו לחוץ לארץ עד שחזר ויפגעו בו מלאכי כו' (בראשית לב. א.) וזהו שכתוב (שם כז. מד) וישבת עמו ימים אחדים שהיו כל הימים באחדות ודביקות בשרשו. וייתכן גם כן כי זה פירוש הפסוק (שם כט. כ) ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה כי על ידי אהבה זו היה דבוק באחדות. וידוע כי אהבתו ברחל הוא סוד השכינה². וזה היה עיקר הנדר והבקשה אם יהיה אלקים עמדי כו' (שם כח. ט) שלא יתפרד מן הדביקות על ידי לבן הרשע ותחבולותיו בנ"ל:

בפסוק (בראשית כט. כ) והנה באר בשדה כו'. זה הבאר היא בכלל. וכפרט כל איש ישראל והיא כחן של ישראל בפה³. רק והאבן גדולה על פי הבאר (שם) כמו שכתבנו במקום אחר⁴ הדיוק דלא כתיב ואבן רק והאבן. פירוש שהיצר הרע מתגבר ומתגדל ביותר על פי הבאר כענין שאמר⁵ הגדול מחבירו יצרו גדול. ולכן בעת התפלה מתגבר ביותר היצר הרע לבלבל במחשבות זרות. אך שצריכין לאסוף כל הכחות כמו שכתוב (שם ג) ונאספו. חזו האסיפה שייך גם בכל פרט לאסוף כל הכחות ורמ"ח אברים. ג' עדרי צאן הוא בחינת מחשבה דיבור ומעשה כמו שניתקן מצות מעשיות קודם התפלה כמו שכתוב בזהר הקדוש⁶ ואחר כך מבקשין⁷ ה' שפתי תפתח הוא פתיחת פי הבאר:

ב"ה [תרנ"א]

במדרש¹ והנה ה' נצב עליו (בראשית כח. יג.) יש אומרים על הסולם ויש אומרים על יעקב. ומסתמא ב' הפירושים

¹ עיין עץ חיים שער לת. פ"ג: שער הכוונות. דרושי כוונות קראת שמע. ה' לקוטי תורה ויצא. ד"ח סוד יעקב.
² תנזומא בלק. ג.
³ תרמ"ד ר"ה בפסוק האבן.
⁴ סוכה בב ע"א.
⁵ לא מצאנו.
⁶ תפילת עמידה.
⁷ ב"ד סט. ג.

המילה שמסירין הערלה המכסה ציור הפנימי ומי שזוכה לשמור בריתו מתגלה בו ציור העליון ומתדמה ציור שלמטה אל ציור שלמעלה. ועל ידי זה מלאכי אלקים עולים ויורדים. כי מכל מצוה נברא מלאך⁸. וזה בשארם מתקן הרמ"ח אברים כראוי אז עולים ויורדים בו ממש. ויעקב אבינו ע"ה שהוא האדם המוכרח⁹ שנברא בצלם אלקים. נראה לו זו המראה אחר כך (בראשית כח. יג) ה' נצב עליו כו' הארץ אשר אתה שוכב עליה כו' דכתיב (ישעיה מה. יב) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. שהאדם ברא להיות שליט על הארץ כדכתיב (תהלים י"ג) כל שתה תחת רגליו. ובוזר הקדושים איתא נותן נשמה לעם עליה (ישעיה מב. ה) שמי שמתעלה על הטבע זוכה לנשמה. וזהו שכתוב (בראשית כח. יג) אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ואמרו חז"ל¹⁰ קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו כו'. והוא על ידי זה שנתעלה על הטבע ומקשר ומעלה כל הבריאה לשורשה וממילא שליט בכל הארץ. וכל זה בשזוכה לציור הפנימי שהוא למעלה מציור הגשמי שלמטה. ואמרו הר"י¹¹ המענג את השבת זוכה לנהלה בלי בצרים כו' נחלת יעקב אביך (ישעיה נח. יד) תצרת ימה כו' (בראשית כח. יד) פירוש כנ"ל שהשבת הוא ביטול הטבע והמעשים. ולכן צ"ע בו לנשמה יתירה¹² וצלם הפנימי צקרא אדם עליה כו' ומתקיים בו הארץ אשר אתה שוכב עליה כו'.

ב"ה [תר"נ]

בסדר ויצא לא נמצא שום פרשה פתוחה וסתומה. וכן הוא בספרי מסורות¹ ב' לא יש סדר כזה בתורה זולת ויצא.

¹ עיין ל"ג.
² עין סדר ע"א.
³ ד"ח ח"א. ויה ע"ב-ד ע"א: וזהו ד"ח בראשית. י' ע"ב - שהיה העולם.
⁴ תלפין צא ע"ב.
⁵ שבת ק"ח ע"א.
⁶ ב"ה ס' ע"א.
⁷ עין בעל הטורים בראשית כח. י' מנחת שי שם.